מיזקק נמי זקיק: ואחיו הוא לכל דבר: למאי הלכתא [א]ליורשו וליטמא לו פשיטא אחיו הוא סד"א הואיל וכתיב [1]כי אם לשארו הקרוב אליו [א]ואמר מר [ב]שארו [ב]זו אשתו וכתיב [2]לא יטמא בעל בעמיו להחלו יש בעל שמטמא ויש בעל שאין מטמא הא כיצד [ג]מטמא הוא לאשתו כשרה ואין מטמא לאשתו פסולה ה"נ מטמא הוא לאח כשר ואין מטמא לאח פסול קמ"ל [ג]ואימא ה"נ התם לאפוקי קיימא הכא אחיו הוא: [ד]חוץ ממי שיש לו אח מן השפחה ומן העובדת כוכבים: °מ"ט אמר קרא [3]האשה וילדיה תהיה לאדוניה: מי שיש לו בן מ"מ פוטר וכו': מכל מקום לאתויי מאי אמר רב יהודה [ה]לאיתויי ממזר מאי טעמא דאמר קרא [4]ובן [ד]אין לו [ה]עיין עליו: וחייב על מכתו: אמאי קרי כאן [5]ונשיא בעמך לא תאור [ו][ו]בעושה מעשה עמך [ז] כדאמר רב פנחס משמיה דרב פפא בעושה תשובה [ז]הכא נמי כשעשה תשובה והאי בר תשובה הוא והתנן [ח]שמעון בן מנסיא אומר איזהו [6]מעוות לא יוכל לתקון זה הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר השתא מיהא עושה מעשה עמך הוא: תנו רבנן [ח]הבא על אחותו והיא בת אשת אביו חייב משום אחותו ומשום בת אשת אביו רבי יוסי [ט]בן יהודה אומר אינו חייב אלא משום אחותו בלבד ולא מפני בת אשת אביו מאי טעמייהו דרבנן אמרי מכדי כתיב [7]ערות אחותך בת אביך או בת אמך [8]ערות בת אשת אביך מולדת אביך אחותך היא למה לי ש"מ לחייבו משום אחותו ומשום בת אשת אביו ורבי יוסי בר' יהודה אמר קרא אחותך היא משום אחותו אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום בת אשת אביו ורבנן האי אחותך היא מאי עבדי ליה מיבעי להו לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו לומר [י]שאין מזהירין מן הדין ורבי יוסי בר' יהודה אם כן לכתוב רחמנא אחותך היא למה לי משום אחותך אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום בת אשת אביו ורבנן אף על גב דכתיב אחותך איצטריך למכתב היא שלא תאמר בעלמא מזהירין מן הדין וכ"ת אחותך דכתב רחמנא למה לי [כ]מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא כתב רחמנא היא ורבי יוסי בר' יהודה אם כן ליכתביה רחמנא לאחותך היא באידך קרא ור' יוסי בר' יהודה האי בת אשת אביך מאי עביד ליה מיבעי ליה מי שיש לו אישות לאביך בה [ט]פרט לאחותו משפחה ועובדת כוכבים שאין אישות לאביך בה ואימא [י]פרט לאחותו מאנוסה ההיא לא מצית אמרת מדרבא [ל]דרבא רמי כתיב [9]ערות בת בנך או בת בתך לא תגלה הא בת בנה דידה ובת בתה דידה שרי וכתיב [10]ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה הא כיצד כאן באונסין כאן בנשואין ואימא

מיזקק נמי זקיק. לאשת אחיו ליבום שאפילו אין כאן אח אלא ממזר זה זקוקה לחליצה: **וליטמא לו.** אם כהן הוא ולו אח ממזר מיטמא לו: **כי אם לשארו.** זו אשתו: **לאפוקי קיימא.** הלכך לאו אשתו היא: **האשה וילדיה.** בשפחה כתיב: עובדת כוכבים לקמן [מ] מפרש בשמעתין מכי יסיר את בנך מאחרי [נ]: **ובן אין לו.** מאי למכתב ובן אן לו כדאמרינן בקדושין (דף ד.) אן כסף וכמו מאן יבמי (דברים כה) מאן בלעם (במדבר כב) ולהכי כתב אין למידרש עיין עליו דאם יש לו בן בעולם פוטר: **בעושה מעשה עמך.** והאי אביו לאו עושה מעשה עמך הוא שהרי בא על הערוה והוליד ממנה ממזר: **כדאמר רב פנחס.** בפ' חומר בקדש: **השתא מיהת.** הואיל ושב עושה מעשה עמך הוא ונהי נמי דעונו גלוי ונזכר כל זמן שממזר קיים מיהו מתשובה ואילך בכלל עושה מעשה עמך הוא: **והיא בת אשת אביו.** דעל ידי נשואין נולדה לאביו ולא באונסין: **מכדי כתיב ערות אחותך בת אביך.** ובין מן האונסין ובין מן הנשואין משמע ערות בת אשת אביך מולדת אביך למה לי הא נמי אחותו בת אביו היא שמעת מינה לחייבו משום שני לאוין הללו ואם שוגג חייב שתי חטאות: **אחותך היא.** בהאי קרא דבת אשת אביך כתיב: **לחייבו על אחותו.** מן האונסין בת אביו ובת אמו כגון נולדו הוא והיא מן אנוסה דמההוא קרא דאונסין לא שמעי' אלא בת אביו שלא בת אמו דכתי' בת אביך או בת אמך והא דכתיב נמי בת אשת אביך דמשמע בין אמו בין שאין אמו באישות הוא דכתיב אבל באונסין לא שמעינן להכי כתיב אחותו לרבות בת אביו ובת אמו: **מן הדין.** מק"ו אם על בת אביו שלא בת אמו הזהיר על בת אביו ואמו לכ"ש: **שלא תאמר בעלמא מזהירין מן הדין.** והוי לאו גמור. ומהכא לא ילפינן למימר מדאיצטריך אחותך אלמא אין מזהירין מן הדין דאיכא לשנויי מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא להכי כתב היא כלומר הכא הוא דאייתר קרא אבל אזהרת דין ק"ו לאו אזהרה היא: **באידך קרא.** גבי אחותך בת אביך דלא הוזכר שם אישות דנפקי אונסין מיניה (א) דבנשואין אשמעינן אף בבת אביו ובבת אמו מדכתיבא הכא ש"מ למימרא דאע"ג דהיא בת אשת אביו לא מחייב אלא משום אחותו: **שאין אישות לאביך בה.** בשפחה ועובדת כוכבים לא תפסי בה קדושין. במסכת קדושין נפקא לן מקראי בפ' האומר לחברו בסופו (דף סח.) שפחה עם הדומה לחמור ועובדת כוכבים כדכתיב ואחר כן תבא אליה ובעלתה (דברים כא) ומעיקרא לא: **ואימא פרט לאחותו מאנוסתו.** שלא היה אישות לאביך בה: **כאן באונסין.** ערות בת בנך מאנוסתו לא תגלה הא בת בנה מאיש אחר גלה דלאו אשתך היא ומיהו בנו מן האונסין בנו הוא וכן בתו הלכך גבי אחוה נמי אחוה הוא: פרט

מאי טעמא. הכא לא פריך פשיטא דבנו הוא כדפריך לעיל פשיטא אחיו הוא אלא אדרבה בעי מאי טעמא והיינו משום דשני לעיל נילף אחוה אחוה מבני יעקב כו' ולהכי בעי מאי טעמא לא ילפינן מבני יעקב דלא זקוקה ואם כן מיפטר נמי לא ליפטר: **בן אין לו עיין עליו.** אע"ג דסתם אח ובן הוי אפילו ממזר כדפריך לעיל פשיטא אחיו הוא והכא נמי לא איצטריך ובן אין לו עיין עליו אלא משום דלא נילף מבני יעקב [ס] [והא דאיצטריך וזרע אין לה עיין עלה היינו משום] דסתם זרע לא הוי אלא זרע כשר כדאמר בריש קדושין (דף ד.) אין לי אלא זרע כשר זרע פסול מנין ולענין בני בנים הוי איפכא דזרע משמע °אפי' בני בנים כדמשמע נמי התם דקאמר זרע וזרעה לא צריך קרא דבני בנים הרי הן כבנים ובן לא משמע אלא בן לבדו כדאמר בי"ש נוחלין (ב"ב דף קטו. ושם) אין לי אלא בן (ב) ובן הבן ובת הבן בן בת הבן מנין ונראה לר"י דמעיין עליו דהכא גבי יבום אין לדרוש בן הבת ובת הבן [שיפטור מן היבום כיון דאפקינן לאתויי ממזר ולהכי איצטריך לאתויי בן הבן ובת הבן לענין נחלה ולא בעי למילף מדלענין יבום בן ובן הבן כי הדדי נינהו לענין נחלה נמי כי הדדי נינהו כדאמר התם (שם דף קטו. ושם) גבי בת וא"ת ונדרוש איפכא גבי נחלה לאתויי ממזר ומאין לו דגבי יבום נדרוש בן הבן וי"ל דגבי נחלה א"צ לאתויי ממזר דלכל מילי בנו הוא אלא דלענין יבום הוה ס"ד למילף מבני יעקב ולהכי ע"כ ההוא דנחלה אתא לרבות בן הבן והא דפשיט ליה בי"ש נוחלין דלענין יבום בן ובת כי הדדי נינהו נראה לר"י דנפקא לן מלא ימחה פרט לזה שאין שמו מחוי א"נ דבת וממזר שקולים ובת נמי נפקא מעיין עליו דהכא ומיהו קשה לר"י דהיכי נוכל לומר דשקולים הם בת וממזר הא כיון דמצינו לאוקומי עיין עליו בבת מהיכי תיתי לאוקומי אף בממזר כיון דמאחוה אחוה משמע למעוטי ממזר וי"ל כיון דלאחוה אחוה איצטריך לדרשא אחריתי לית לן למעוטי מיניה ממזר לענין יבום כיון דלכל מילי חשיב בן ואח ולגבי יבום נמי מצי לרבויי (ג) בהדיא בת מעיין עליו הלכך אע"ג דאיצטריך לרבויי בת לא נניח בשביל כך מלרבויי ממזר תדע דהא ריש לקיש דריש לה בריש החולץ (לקמן לה: ושם) למילתא אחריתי ואפ"ה מרבינן מיניה ממזר: **בשעשה תשובה.** והא דאמר בפ' הנחנקין (סנהדרין דף פה: ושם) לכל אין הבן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללו חוץ ממסית כו' התם כשעשה תשובה וא"ת בשלמא מלקות משכחת דמחייב אע"פ שעשה תשובה אלא לקללו מי שעשה תשובה אין רשאי לקללו אפילו אחר ויש לומר דאם הזכיר שם שמים לבטלה או עשה דבר שנתחייב בו נדוי אף על פי שעשה תשובה חייב ולא מיפטר: וכי

עין משפט נר מצוה

נ א מיי' פ"א מהלכות נחלות הלכה ז סמג עשין צו טוש"ע ח"מ סי' רעו סעיף ו:

נא ב ג מיי' פ"ב מהל' אבל הלכה ט סמג עשין כח ולאוין רלה טוש"ע י"ד סימן שעג סעיף ד:

נב ד מיי' שם הל"ג ופ"א מהלכות נחלות הל' ז טוש"ע שם וטוש"ע ח"מ סימן רעו סעיף ו:

נג ה מיי' פ"א מהלכות יבום הלכה ג טוש"ע אה"ע סימן קנו סעיף ג:

נד ו ז מיי' פ"ה מהלכות ממרים הלכה יב טור ש"ע י"ד סימן רמא סעיף ד:

נה ח מיי' פ"ב מהלכות איסורי ביאה הלכה ג ד סמג לאוין קה:

נו ט מיי' פ"א מהלכות יבום הלכה ד טוש"ע אה"ע סימן טו סעיף י:

נז י מיי' פ"ב מהלכות איסורי ביאה הלכה ד:

◆

תורה אור השלם

1. כִּי אִם לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו לְאִמּוֹ וּלְאָבִיו וְלִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ וּלְאָחִיו: ויקרא כא ב
2. לֹא יִטַּמָּא בַּעַל בְּעַמָּיו לְהֵחַלּוֹ: ויקרא כא ד
3. אִם אֲדֹנָיו יִתֶּן לוֹ אִשָּׁה וְיָלְדָה לוֹ בָנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדֹנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְגַפּוֹ: שמות כא ד
4. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ: דברים כה ה
5. אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא תָאֹר: שמות כב כז
6. מְעֻוָּת לֹא יוּכַל לִתְקֹן וְחֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהִמָּנוֹת: קהלת א טו
7. עֶרְוַת אֲחוֹתְךָ בַת אָבִיךָ אוֹ בַת אִמֶּךָ מוֹלֶדֶת בַּיִת אוֹ מוֹלֶדֶת חוּץ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן: ויקרא יח ט
8. עֶרְוַת בַּת אֵשֶׁת אָבִיךָ מוֹלֶדֶת אָבִיךָ אֲחוֹתְךָ הִוא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ: ויקרא יח יא
9. עֶרְוַת בַּת בִּנְךָ אוֹ בַת בִּתְּךָ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן כִּי עֶרְוָתְךָ הֵנָּה: ויקרא יח י
10. עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֵּה אֶת בַּת בְּנָהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ לֹא תִקַּח לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ שַׁאֲרָה הֵנָּה זִמָּה הִוא: ויקרא יח יז

◆

תוספות ישנים

ואימא פרט לאחותו מאנוסה. פי' וגם פרט לאחותו משפחה ועובדת כוכבי' דבכולהו אין אישות: פרט לאחותו מאנוסה. קשה להר"ס הלא כתיב אחותך בת אביך דמיירי על כרחך באונסים דאי בנשואין תיפוק לי מאשת אביך וי"ל דה"ק ואימא דקרא דאשת אביך ימעט אנוסתו דאינה תחתיו כסדר אישות וקרא דבת אביך מוקים לה בבת שיש לו מן השפחה ועובדת כוכבים שיושבת תחתיו ואע"ג דאף לשפחה ועובדת כוכבים אין לאביו אישות בה מ"מ דרשא דאין לאביך אישות בה אין למעוטי כל אותם שאין בהם אישות אלא אחת לבד וכן משמע בסמוך דבעי קראי אחריני לשפחה ולעובדת כוכבים. וה"נ טוב לנו למעט אנוסתו שאינה כלל תחתיו משפחה ומעובדת כוכבים העומדות תחתיו:

מסורת הש"ס

א) לקמן נ:, ב) [פירוש נכון על זה תמצא ברשב"ם ב"ב קט: קיא: וכ"א בשאלתות ריש פ' אמור שארו זו אשתו כדכתיב שארה כסותה ועונתה], ג) [עיין תוספות סוטה כו. ד"ה וזו הואיל], ד) [לקמן לה: ע. קדושין ד. ב"ב קטו.], ה) [גרסת הערוך בערך איין עליו וע"ע שם בערך אן א' קלת באריכות וכן עוד שם בערך עין ועיין מ"ש הסמ"ע ריש סימן רעו לפרש בלשון אין ואפס ע"ש קלת באריכות והתוי"ט מ"ה פ"ב דמכילתין משיג עליו ע"ש], ו) [ב"ב ד. ב"מ מח:], ז) חגיגה כו. ע"ש ב"מ סב. ע"ש ב"ק לד: ע"ש סנהדרין פה. ע"ש, ח) חגיגה ט., ט) [צ"ל ברבי], י) [פסחים כד. מכות ה:], כ) [פסחים יח: וש"נ], ל) לקמן צז., מ) [דף כג.], נ) [דברים ז], ס) רש"ל,

◆

גליון הש"ס

גמ' מ"ט אמר קרא האשה וילדיה. לקמן עח ע"א: תום' ד"ה בן אין לו וכו' אפילו בני בנים כדמשמע נמי התם. עיין סנהדרין פד ע"ב:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה באידך וכו' מיניה דהא בנשואין וכו' מדכתביה הכא ש"מ: (ב) תום' ד"ה בן וכו'. אין לי אלא בן בן הבן ובת הבן ובן בת הבן מנין כצ"ל: (ג) בא"ד לרבויי בהדי בת:

◆

תום' חד מקמאי

מסקנא דשמעתתא דל"ש אחותו מחייבי כריתות וכ"ש מחייבי לאוין וכ"ש אחותו מאנוסתו אסור אחותו

◆

מוסף רש"י

שארו זו אשתו. כדכתיב והיו לבשר אחד, וכתב נמי שארה כסותה ועונתה לא יגרע (רשב"ם ב"ב קט:). **והוליד ממנה ממזר.** שהביא פסולין בישראל ויהא זכרון לעונו, לפיכך אין עונותיו נמחקין בתשובה (חגיגה ט.). **שאין מזהירין מן הדין.** מדין קל וחומר, אף על פי שאדם דן קל וחומר מעצמו, אינה אזהרה ללאו, במסכת מכות (ה:) נפקא לן (פסחים כד.). **הא בת בנה דידה,** שלא ילדה ממך, **שרי, וכתיב ערות אשה ובתה לא תגלה.** משמע בין שילדתה לך בין שילדתה לאיש אחר, **הא כיצד כאן באונסין כאן בנשואין.** אם אנסתך או מפותה לך היא, אי אתה מוזהר על בתה אלא אם כן ממך היא ואם אשתך היא אתה מוזהר אף על בת שילדה לאיש אחר (סנהדרין עה:).